

rentă, piesa încearcă să îmbrace în acest fel aparențele teatrului contemporan de investigație psihologică, cutează mici îndrăzneli, mici nonconformisme, procurându-și pe monedă măruntă, după o tehnică verificată, o bunăvoință fără raport cu reala calitate a textului. Imobilizarea însă nu se produce, o jenantă impresie de indecent învăluie această piesă în care nu există nici o replică și nici o acțiune cât de cât licențioasă. Iată că trivialitatea, de data aceasta, aparține nu *cuvintelor*, ci *orizontului*, nivelului de gândire.

Dacă faci efortul să învingi neplăcuta impresie, observi că ai fost de fapt martor la o substituție. Căutai într-adevăr un teatru de toate zilele — un teatru simplu și fără grandilocvențe, care să te ajute să te înțelegi mai profund, să descoperi esența unor schimbări contemporane și locul tău în ele, să-ți limpezești gânduri și sentimente intime. Acestea să fie oare problemele de conștiință ale generației de azi? Atît să fie de simplu? Se pot rezolva dramele ei într-un soi de „club al tineretii”, după modelul „școlii de duminică”? Pentru cît ni se propune, vechile și înțelepte „zece porunci” ale Bibliei — să nu furi! să nu minți! să nu preacurvești! — par să fie absolut suficiente.

La ce să te gîndești, deci? Ce efort de sensibilitate, de fantezie, să faci? Ne aflăm, fără puțință de eroare, în fața unui hibrid ai cărui părinți sînt teatrul de bulevard și „magazinele” feminine. Nu e pentru prima dată — rețeta nu e nouă,

dar, cine știe de ce, prinde încă; toate acestea n-ar avea nici o importanță dacă textele de acest soi și-ar purta, în deplină cinste, eticheta corespunzătoare. Atîta vreme însă cît uzurpă un titlu la care nu au dreptul, e păcat să nu spunem, măcar pentru propria noastră împăcare sufletească: regele e gol, domnilor! Să nu facem confuzia de a trece astfel de lucrări la capitolul realizărilor mai mult sau mai puțin modeste, amuzante, necesare pentru succesul lor de public și la care e absurd să te încrunți (criticilor de teatru li se cere, în ultima vreme, îngrijorător de mult simț al umorului...). Oricît de meșteșugit ar fi scrise, aceste piese fără mister — mister omenesc, mister teatral —, fără elan și încordare, lovesc în puterea teatrului, îl degradează, îi subminează influența asupra spectatorului. Cînd, la o săptămînă, o lună, un an după un astfel de „teatru-de-toate-zilele” vom veni spre spectator oferindu-i un „teatru-sărbătoare-a-spiritului” (*Tango? Romeo și Julieta? Livada cu vișini?*), el se va instala în fotoliu cu un zîmbet complice și se va pregăti să ronțăie ca dintr-un cornet cu semințe.

Să ne punem totuși o întrebare: de ce oare, dintre toate genurile literare, spiritul acesta întreprinzător, familiar, combinatoriu, și-a ales teatrul? Nu este oare climatul nostru de creație prea îmbibat de toleranță?

I. P.

## CE ALEGEM?

Contrar obiceiului (o, bunele noastre obiceiuri de cronicari!), îmi voi începe cronică cu o declarație — să-i zicem — patetică: regret total faptul că m-am angajat — și deci trebuie să-mi respect promisiunea — să scriu despre acest spectacol. Nu aș vrea să fiu înțeles greșit. Nu este vorba de insatisfacție, de neplăcerea aceea concretă pe care ți-o provoacă un spectacol prost. (Ba chiar mărturisesc că în asemenea ocazii scriu cu o anume voluptate!) Căci nu este deloc vorba despre un „spectacol prost”, și voi

explica mai jos, fără reticente, acest lucru. Este vorba, pur și simplu, de un sentiment penibil de jenă, pe care mi-l dă curioasa simultaneitate a două fenomene de cultură.

Să recapitulăm, deci. Prin vară au apărut cele două volume de teatru american contemporan (în paranteză fie spus — una din cele mai bine alcătuite ediții de teatru din ultimii ani). Două volume groase, care grupau nume celebre ale peisajului dramatic internațional, două volume în care existau, în sfîrșit, acele piese

despre care toată lumea, peste tot, discută atât de mult, dar pe care noi nu le puteam avea la îndemână decât după laborioase și nesfârșite zig-zaguri pe la biblioteci sau colecționari de cărți rare: începînd cu monumentalul, obligatoriul *Orașul nostru* și terminînd cu fascinantă piesă care se cheamă *Cine se teme de Virginia Woolf*? Aveam deci în mină, le puteam citi, răscoli, conșpecta, judeca aceste pictre de răscruce ale teatrului modern. Și mă gîndeam cu emoție și nerăbdare la actrița care o va concura, la noi, pe Elisabeth Taylor, mă întrebam cine va fi regizorul care va clădi orașul lui Wilder și așteptam febril — ca la curse, în dreptul potoului — să văd care din teatrele noastre va fi primul care va ridica mînușa aruncată cu atîta eleganță și generozitate de editurile noastre.

Da, acestea erau visurile. Și realitatea: trei teatre — dintre cele mai active din țară (Naționalul ieșean, teatrul din Ploiești și Teatrul „Nottara”) — își anunță debutul în noua stagiune cu comperaful dramatic (căci nu pot numi altfel acest text) al unui oarecare abil american, Hugh Herbert. Deci, emulația noastră artistică, îndrăzneala oamenilor noștri de teatru (lucruri *reale*, cu care *într-adevăr* ne mîndrim) și-au fixat singure ștacheta valorii la nivelul de doi bani pe care-l marchează *Cînd luna e albastră...* (Melancolic suspin adresat confrăților textieri, căci iată, au mai ratat o posibilă strofă: „Cînd luna e albastră / Cerul e senin / Pe-afară e soare / Și noi ne iubim / Amin.)

Și mai mult: trei tineri regizori (Valeriu Moiescu, Ivan Helmer și Cornel Todea) — evident talentați, evident cunoscuți, evident virtuali deschizători de drumuri — cu sentimentul că au epuizat dramaturgia universală (și pe care, notez, pînă acum s-au străduit s-o exploreze cu seriozitate), au pornit să încerce (cu cele două volume în buzunar) și „experiența” teatrului de bulevard. Și s-au chinuit să ne convingă că își știu excelent meseria... Pe ce?...

Doamne ferește, nu m-aș simți deloc bine să creadă cineva că sînt un ipocrit, dintre aceia care nu recunosc că citesc romane polițiste sau că văd filme cu Elvis Presley. Sigur că le citesc și că le văd, dar cred că e normal și că e o chestie de bun-simț să citesc mai întîi „Contemporanul”... Căci, să fim cinștiți, aceste trei spectacole sintetizează nevoile noastre de cultură din momentul de față? *Cînd luna e albastră*?



Melania Cîrje (Patty O'Neil) în „Cînd luna e albastră” de Hugh Herbert (Teatrul „C. I. Nottara”)

Atît (prea mult!) ca explicație pentru sentimentul meu de jenă. Volens-nolens, să discutăm spectacolul bucureștean, căci se spune că trebuie să ne achitam întotdeauna de sarcinile noastre profesionale. Spectacolul e construit cu înțelegerea exactă a raporturilor și relațiilor din text (iată un lucru dificil!!!). Cornel Todea a speculat cît a putut umorul replicilor (*tehnica* acestui publicist american este aproape ireproșabilă), cea mai importantă realizare a lui fiind escamotarea faptului că pe scenă — pe parcursul a trei acte — nu se întîmplă, de fapt, nimic. L-a ajutat verva interpretilor, și în special a Melaniei Cîrje (fermecătoare, dar ce folos!). Chiar și ușorul cabotinaj al lui Ion Punea, chiar și incapacitatea lui Ion Dichiseanu de a se sensibiliza *autentic* au trecut neobservate, poate au făcut chiar bine, deoarece totuși — „cum e turcu’, și pistolu’”. Despre Vasile Lucian nimic, în afara amănuntului că ar trebui să învățăm de la cascadorii francezi cum se trage un pumn care să-l faci knock-out pe spectator. Decorul „piesei” nu cred să-l obsedeze pe nici un alt cronicar, așa că închei liniștit, cu numele lui Mircea Marosin, acest simularu de cronică.